

AJER
AKADEMIC JOURNAL OF
EDUCATIONAL RESEARCH

ISSUE 2

**AKADEMIC JOURNAL
OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL**

MARCH 2024

WWW.AJERUZ.COM

ESHITISHDA NUQSONI BO‘LGAN BOLALARIDA TABIATGA MUHABBAT HISSINI TARBİYALASH VA UNING SAMARADORLIGI

¹Kobilova Shaxnoza Xudayshukurovna, ²Abdullayeva Sarvinoz Ne‘mat qizi

¹Chirchiq davlat pedagogika universiteti Pedagogika fakulteti “Maxsus pedagogika” kafedrası katta o‘qituvchisi, pedagogika fanlari falsafa doktori (PhD)
²2-bosqich 23/2 guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada eshitishda nuqsoni bo‘lgan bolalarni tabiatga bo‘lgan munosabatini simpatik yondashuvga muvofiqlashtirish hamda tabiat “bag‘rida” ko‘proq bo‘lishini ta‘minlash, ularni ruhan tetiklashtirib, o‘qish va mehnat qobiliyatini oshiradi, faoliyati uyg‘unligini ta‘minlash bayon etilgan.

Kalit so‘zlar: Ta‘limiy va tarbiyaviy ishlar, eshitishda nuqsoni bo‘lgan bolalar, ta‘limiy ishlar, malakalar, emotsional irodaviy sifatlar, tabiat, ijtimoiy tarbiya, psixologik, pedagogik-psixologik usul.

Аннотация: В данной статье корректируется отношение слабослышащих детей к природе на участливый подход и на то, чтобы они больше находились «на лоне» природы, констатируется обеспечение мукой.

Ключевые слова: Учебно-воспитательная работа, дети с нарушением слуха, воспитательная работа, умения, эмоционально-волевые качества, характер, социальное воспитание, психологический, педагогико-психологический метод.

Abstract: In this article, the attitude of hearing-impaired children to nature is adjusted to a sympathetic approach and to ensure that they are more "in the bosom" of nature. provision of flour is stated.

Key words: Educational and educational work, children with hearing impairment, educational work, skills, emotional volitional qualities, nature, social education, psychological, pedagogical-psychological method.

Eshitishda nuqsoni bo‘lgan o‘quvchilarga jonli va jonsiz tabiat xaqida bilimlar berilar ekan, albatta tirik organizmlarning yashash sharoiti, ularning o‘zi yashab turgan muhit bilan o‘zaro murakkab munosabati asosida vujudga keladigan qonuniyatlarni o‘rgatish maqsadga muvofiq

Shu nuqtai nazardan, maxsus maktabda eshitishda nuqsoni bo‘lgan o‘quvchilarga tabiatshunoslik fanini o‘qitishda „O‘simliklar ekologiyasi (6 sinf)“, “Hayvonot olami ekologiyasi (7 sinf)” bo‘limlarida o‘simliklar va hayvonat olamining o‘ziga xos xususiyatlari, zootexnik, sanitar-gigiena qoidalar pedagogik texnologiyalar asosida amalga oshirilishi taqozo etiladi.

Shuningdek, jonsiz tabiat bo‘limlarini o‘zlashtirishda, tuproq mahsuldorligini oshirish borasida mineral va mahalliy o‘g‘itlardan maqsadli foydalanish orqali tuproq

strukturasini o'zgartirish hamda samarali natijalarga erishish yuzasidan zaruriy bilim va ma'lumotlar ilg'or pedagogik metodikalar asosida amalga oshirilishi davr talabidir.

Mazkur pedagogik yondashuv eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarda tabiatga nisbatan quyidagi sifatlari shakllantirishgan xizmat qiladi:

- eshitishda nuqsoni bo'lgan o'quvchilarni tabiat go'zalliklaridan bahramand bo'lish hissini qaror toptiradi;

-tabiatni sevish hamda undan zavqlanish ko'nikmasini shakllantiradi va tarbiyalaydi;

-jonli va jonsiz tabiatning rivojlanish qonuniyatlari yuzasidan aniq ma'lumotlarga ega bo'ladi;

- tabiat bilan jamiyat o'rtasidagi murakkab munosabatlarni anglaydi hamda o'zlar uchun zarur bo'lgan bilimlarni o'zlashtiradi;

- eshitishda nuqsoni bo'lgan o'quvchilarda ekologik madaniyatni tarbiyalaydi;

- atrof-muhitga sog'lom munosabatda bo'lish ko'nikmasini shakllantiradi;

- mazkur toifadagi bolalarda ekologik madaniyatni qaror toptirish negizida o'ziga va ertangi kunga bo'lgan ishonchini oshiradi;

-tabiatni sevish orqali Vatanni sevish hamda vatanparvarlik fazilatini o'z shaxsida qaror toptiradi.

Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarni tabiatga bo'lgan munosabatini simpatik yondashuvga muvofiqlashtirish hamda tabiat "bag'rida" ko'proq bo'lishini ta'minlash, ularni ruhan tetiklashtirib, o'qish va mehnat qobiliyatini oshiradi, faoliyati uyg'unligini ta'minlaydi.

Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarning ekologik madaniyatini oshirish va tarbiyalash uchun zarur bilimlarni berish, quyidagi kompetentlikni shakllantiradi:

-eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar maxsus ekologik bilimga ega bo'ladi;

-jonli tabiatga qanday munosabatda bo'lish yuzasidan muayyan malakaga ega bo'lib, boshqalarga zaruriy tavsiyalar berish ko'nikmasini shakllantiradi;

-jonli tabiatga nisbatan nojuya harakatlar ekologik o'zgarishlarni keltirib chiqarishi haqidagi tushunchalarga ega bo'ladi hamda oldindan ko'ra bilish qobiliyatini tarbiyalaydi;

-ekologik madaniyat orqali tabiatni asrab avaylash insoniyatni sog'lig'ini saqlash ekanligi haqidagi bilim va tushunchalarni singdiradi;

-nuqson va ma'lum travmalar bilan tug'iladigan bolalar insoniyatning tabiatga nisbatan nosog'lom munosabatining mahsuli ekanligini targ'ib qilish ko'nikmasini shakllantiradi;

-jamiyatdagi sog'lom insonlarni tabiatni sevish, uni asrash, shukronalik hissini o'zlarida qaror toptirish, tabiat «In'omlari»dan to'g'ri foydalanish kabi tushunchalarni hayotiy faoliyat turiga aylantirish yuzasidan tashviqot olib borishda, o'z faoliyatidagi mavjud nuqsonlarni boshqalarda bo'lmasligi hamda kamaytirish yuzasidan tashviqotlar olib borish ko'nikmasini shakllantiradi.

Tabiatni muhofaza qilish va ekologik tarbiya masalasi pedagogika va psixologiya masalalarining eng muhim tarkibiy qismidir. Shu nuqtai nazardan, eshitishda nuqsoni bo'lgan o'quvchilarga tabiat qonunlariga to'la rioya etish, Vatan, xalq, davlat va kelajak

avlod oldidagi burch tuygʻusini shakllantirish orqali ularda ekologik ong va tafakkurni shakllantirish mumkin.

Oʻquvchilar shaxsida shakllangan ekologik ong va tafakkur axloqiy tarbiyaning ajralmas qismi boʻlib, ularda ekologik dunyoqarashni hosil qiladi hamda tabiatni dilektik tushunishga xizmat qiladi. Shuningdek, maxsus maktabda eshitishda nuqsoni boʻlgan oʻquvchilarga tabiatshunoslik fanini oʻqitishdan maqsad, ularda kuzatiladigan psixofizik kamchiliklarni bartaraf etishga, bilish faoliyatidagi idrok, xotira, tafakkur, nutq malakalarini rivojlantirishga qaratilgan boʻlib, oʻzini oʻzi korreksiyalab borish imkoniyatini yuzaga keltiradi.

Mazkur jarayon, pedagogik nuqtai nazardan, taʼlimiy va tarbiyaviy ishlarni tashkil qilishda yuqori samaradorlikka olib keladi. Buning natijasida, eshitishda nuqsoni boʻlgan oʻquvchilarni bilish faoliyati rivojlantirilib, barcha taʼlimiy ishlar, malakalar, emotsional irodaviy sifatlar barqarorlashtiriladi hamda jismoniy kamchiliklar bilan bogʻliq muammolardan taʼsirlanish va stresslar minimallashtiriladi.

Xulosa qilib aytganda, eshitishda nuqsoni boʻlgan bolalarda ekologik madaniyatni shakllantirish hamda ular ongida qaror toptirish jismoniy va ruhiy taraqqiyotdagi kamchiliklarni pedagogik-psixologik usul va chora-tadbirlar yordamida kamaytirish imkoniyatini oshirib, oʻzlarini jamiyatning faol aʼzosiga aylantirishga xizmat qiladi.

Ularda, tabiatga boʻlgan qiziqishning ortishi, goʻzallikni his qilish va goʻzallik bilan yashash tushunchasini shakllantirib, motivatsion xarakterga ega boʻlgan emotsional tuygʻularni oʻz shaxsida qaror toptiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar roʻyxati:

1. Kodirova, F. U., & Kabilova, Sh. X. (2021). Povishenie kachestva inklyuzivnogo obrazovaniya v usloviyax pedagogicheskogo innovatsionnogo klastera. Academic research in educational sciences, 2(CSPI conference 1), 109-115.

2. Sh.X.Kobilova Inklyuziv taʼlim jarayoniga ilmiy pedagogik yondashuv. Pedagogik taʼlim, innovatsion gʻoyalar va texnologiyalarning ilmiy-nazariy asoslarini yaratish va uni amaliyotga joriy etish. Xalqaro ilmiy-amaliy onlayn konferensiyasi 2023-yil, 15-iyun. - B.566-568.

3. Sh.X.Kobilova. Introducing the theory of the "Inclusive Diffusion" approach to inclusive education and its prospects. Periodica Journal of Modern Philosophy, Social Sciences and Humanities Volume 20, July, 2023 –B. 24-27.

4. Sh.X.Kobilova. Inklyuziv taʼlimda "Toʻsiqsiz muhit" va uni shakllantirish imkoniyatlari. Diversity Research: Journal of analysis and trends Volume 1, ISSN (E): 2810-6393. Issue 4, July 2023. –B. 1-5

5. Sh.X.Kobilova. Imkoniyati cheklangan oʻquvchilarda xavfsiz hayot koʻnikmasini shakllantirish. «Maxsus pedagogika: muaommo va yechimlar» mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari 21-aprel 2023-yil. - B. 141-14.

6. Zikeyev A.G. Formirovanie i korreksiya rechevix navikov i umeniy v upotreblenii slojnosochinennix predljeniy mladshimi shkolnikami s narusheniyami v razvitiit //Defektologiya. -2005. - №3. – s. 67-75.

7. Nurkeldiyev D.A. Aqli zaif bolalarning maktab taʼlimiga nutqiy tayyorgarligini aniqlash metodlari. Ped. fanl. nom....diss. - T., 2001 .

AKADEMIC JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
international scientific journal
2-son

Nashr qilingan sana: 25.03.2024.
Shrift: "Times New Roman".

“ACADEMIC JOURNAL” MCHJ

Manzil: 700096, Toshkent shahri, Chilozor tumani, Bog‘iston ko‘chasi, 116/6.
www.ajeruz.com, info@ajeruz.com, +998950457172